

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

**2024/3-SON
ILOVA TO'PLAM**

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Г.Х.Собирова	
Флавоноиды и их антидиабетические эффекты: клеточные механизмы	542
M.A.Toshtemirova	
Bakteriya hujayrasi qo'shilmalari va kapsulalari	546
M.A.Toshtemirova	
O'simliklardan tabiiy dori preparatlar olish	549
M.A.Toshtemirova	
Tayoqchasimon va sharsimon bakteriyalar va spiroxetalar, ularning morfologiyasi	552
F.R.To'xtasinov	
Bodring ekini nematodalarining mavsumiy dinamikasi (Oltiariq tumani misolida)	556
F.R.To'xtasinov	
Pomidor rivojlanish davrlarida fitonematodalarining turlar tarkibi va miqdor dinamikasi.....	562
F.R.To'xtasinov	
Kartoshka o'simligida uchrovchi fitonematodalarining turlar xilma-xilligi va ekologik-trofik guruxlari	566
Sh.Q.Yuldasheva, D.X.Mo'ydinova	
Ninachilarni tabiatda tarqalishi va unga ta'sir etuvchi omillar	570
Sh.Q.Yuldasheva, M.I.Teshaboyeva	
Farg'ona vodiysi nok bog'lari hosildorligiga nok shirinchasining ta'siri	573
Sh.Q.Yuldasheva, S.Nosirova	
Anjirning asosiy zararkunandalarini tur tarkibi va ularga qarshi uyg'unlashgan kurashish tizimining afzalliklari	577
Sh.Q.Yuldasheva	
<i>Panaphis juglandis</i> shirasining morfologik belgilari variatsiya ko'rsakichlarini o'ziga xosligi.....	581
A.A.Yoqubov	
Kuzgi tunlam (<i>Agrotis segetum</i> (Denis & Schiffermüller) 1775) lichinkalari rivojlanishiga tuproq namligining ta'siri	586
K.X.G'aniyev	
<i>Aphis pomi</i> va <i>Aphis punicae</i> shiralarining biologik xususiyatlari (Sirdaryo viloyati misolida).....	590
O.I.Qayumova	
<i>Hyles euphorbiae</i> (Linnaeus, 1758) ning (Lepidoptera, Sphingidae) morfologik tavsifi	594
O.I.Qayumova	
Janubiy Farg'onaning Sphingidae oilasi kapalaklari ozuqa ixtisosligi.....	599
T.E.Xomidova	
Ko'krak saratonining biologik markerlari	604
T.E.Xomidova, S.Isroiljonov	
Ko'krak bezi saraton oldi holatlarining skrining muammolari (Farg'ona viloyati misolida).....	608
A.M.Turgunova, Ch.Sh.Abdugaxhorova, B.M.Sheraliyev	
Katta Farg'ona kanali va chodaksoyda tarqalgan Kushakevich yalangbalig'ning morfologik xususiyatlari.....	612
D.B.Fayziyeva, S.K.Allayarov	
Amudaryo havzasi endemigi <i>Oxyaemacheilus oxianus</i> (Kessler, 1877) (Teleostei: Nemacheilidae) ning morfologik tahlili.....	616
I.I.Zokirov, M.A.Axmadjonova	
Uzunburun qo'ng'izlar (Coleoptera: Curculionidae)ning tarqalishi va ozuqa spektriga oid yangi ma'lumotlar	621
G.M.Zokirova, M.Sh.Ro'ziboyev	
Farg'ona vodiysida qayd etilgan ko'l baqasi (<i>Pelophylax ridibundus</i>) va yashil qurbaqaning (<i>Bufo pewzowi</i>) tur tavsifi	627
G.M.Zokirova, Z.A.Ibrohimova	
Koksinellid qo'ng'izlari (Coleoptera: Coccinellidae) vakillarining trofik munosabati	632
G.M.Zokirova, N.A.Xomidova	
Oltinko'z (Chrysopidae: Chrysoperla) entomofagini ko'paytirish biologiyasi.....	636
G.M.Zokirova, M.A.Masodiqova, I.B.Hoshimova	
Erebidae (Insecta: Lepidoptera) oilasi faunasiga doir yangi ma'lumotlar	640
G.M.Zokirova, A.Q.Saidjamolov	
Markaziy Farg'ona hududining ayrim shiralariga (Hemiptera: Aphididae) doir ma'lumotlar	643

UO'K: 612.014.481.616.006.

KO'KRAK SARATONINING BIOLOGIK MARKERLARI

БИОЛОГИЧЕСКИЕ МАРКЕРЫ РАКА МОЛОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЫ

BIOLOGICAL MARKERS OF BREAST CANCER

Xomidova Tursunoy Ergashboy qizi

Farg'ona davlat universiteti Odam va hayvonlar fiziologiyasi ixtisosligi

Annotatsiya

Ko'krak bezi saratoni dunyoda ayollar orasida eng ko'p keng tarqalgan turi hisoblanadi. Ko'krak saratoning erta tashxislash va samarali davo choralarini qo'llash maqsadida ko'krak saratoni uchun maxsus bo'lgan onkomarkerlardan CA 15-3 va REAdan foydalaniladi. Onkomarkerlar qonda xosil bo'ladigan o'ziga xos maxsus oqsillar yoki antigenlardir. Onkomarkerlar odatda hujayralar tomonidan oz miqdorda ajralib chiqadi hamda organizmda turli funksiyalarni bajaradi. Lekin malignizatsiya jarayoni mavjud bo'lganda, ushbu moddalarni konsentratsiyasi keskin ortadi. [4]. Demak, onkomarkerlar o'simta hujayralarining o'zidan ham, ushbu o'simtani o'rab turgan sog'lom hujayralar tomonidan ham ishlab chiqarilishi mumkin. Ushbu maqolada, Respublika ixtisoslashtirilgan onkologiya va radiologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazining Farg'ona filialida 2023 yil davomida ko'krak bezida uchraydigan xavfli va xavfsiz saraton kasalliklarini oldini olish erta tashxislash sut bezi onkomarkerlari CA 15-3 hamda, REA ga tekshirilgan bemorlarning tekshiruv natijalari hamda xulosalari tahlil etilgan.

Аннотация

Рак молочной железы является наиболее распространенным типом среди женщин в мире. CA 15-3 и REA, специфические онкомаркеры рака молочной железы, используются для ранней диагностики и эффективного лечения рака молочной железы. Онкомаркеры представляют собой уникальные специальные белки или антигены, обнаруженные в организме. Онкомаркеры крови обычно выделяются клетками в небольших количествах и выполняют в организме различные функции. Но при злокачественном процессе концентрация этих веществ резко возрастает, они могут вырабатываться как самими собой, так и здоровыми клетками, окружающими эту опухоль. В данной статье опасная молочная железа в Ферганском филиале Республиканского специализированного медицинского центра онкологии и радиологии в течение 2023 года и безопасная профилактика рака, ранняя диагностика, онкомаркеры молочной железы CA 15-3, а также результаты и выводы обследования пациенток, обследованных на РЭА были проанализированы.

Abstract

Breast cancer is the most common type among women in the world. CA 15-3 and REA, specific oncomarkers for breast cancer, are used for early diagnosis and effective treatment of breast cancer. Oncomarkers are unique special proteins or antigens that are found in the blood. Oncomarkers are usually released by cells in small amounts and perform various functions in the body. But when there is a malignant process, the concentration of these substances increases sharply. it can be produced both by itself and by healthy cells surrounding this tumor. In this article, the dangerous mammary gland in the Fergana branch of the Republican Specialized Oncology and Radiology Medical Center during 2023 and safe cancer prevention, early diagnosis, mammary oncomarkers CA 15-3, and the results and conclusions of the examination of patients examined for REA were analyzed.

Kalit so'zlar. Ko'krak bezi saratoni, onkomarker, antigen, glikoprotein, CA 15-3, REA.**Ключевые слова:** рак молочной железы, онкомаркер, антиген, гликопротеин, CA 15-3, РЭА.**Key words.** Breast cancer, oncomarker, antigen, glycoprotein, CA 15-3, REA.

KIRISH

Ko'krak saratoni onkomarkerlarining asosiylaridan biri bu CA 15-3 ko'krak saratoning normal hujayralari tomonidan ishlab chiqariladigan yuqori molekulyar glikoprotein hisoblanadi. Ushu glikoproteinning darajasi o'simtaning holatiga qarab turli davrlarda turlicha o'zgaradi. [5]. Ko'krak bezi saratoni chalingan ayollarda kasallikning qay darajada kechishiga bog'liq bo'ladi. Kasallikning dastlabki bosqichida bo'lgan ayollarda 5-10% gacha ko'tarilishini ko'rishimiz mumkin. Keyingi bosqichlarda esa rivojlanish darajasiga qarab, 60-70% gacha ko'tarilishini ko'rishimiz mumkin. CA 15-3 ning miqdori har doim ham kasallikning borish darajasini ko'rsatmasligi mumkin. Saratoning boshqa turlarida ham ushbu glikoproteinning miqdori

BIOLOGIYA

ko'tarilishini kuzatishimiz mumkin. Kasallikning dastlabki rivojlanish bosqichida sezgirligi past bo'lishi mumkin. Qonda CA 15-3 ning konsentratsiyasining ortishi saratonning kengayib kattalashishi bilan bog'liq bo'ladi. Ushbu onkomarker birlamchi joydan tarqalganda, CA 15-3 ning yuqori darajasi ko'pincha suyaklar va jigarda metastazlarni ko'rsatadi[4].

CA 15-3 ning tarkibi odatda xavfsiz o'smalarda ma'lum vaqt davomida baland bo'lishini ko'rishimiz mumkin. Normada, CA 15-3 konsentratsiyasi mahalliy yoki metastatik saraton hujayralari borligini inkor etmaydi. CA 15-3 darajasi o'sma jarayonining boshlang'ich bosqichida va onkomarkerini hosil qilmaydigan ko'krak saratoni bor bemorlarning 20-30% da ko'tarilmasligini ko'rishimiz mumkin. CA 15-3 miqdorining miqdorining ortishi davolanishning samarasizligini yoki saratonning yana qaytalanishini anglatishi mumkin.[3]. Quyidagi hollarda CA 15-3 ning darajasini juda pastligi yoki umuman mavjud bo'lmasligi mumkin: Ya'ni bularga norma bo'lishi, kasallikning erta aniqlanishi ya'ni onkomarker darajasi hali o'sib ulgurmagan, hamda eng muhim omillardan biri samarali davo choralarining qo'llanilganligi. CA 15-3 onkomarkerining darajasining oshishiga bir qancha sabablar mavjud bo'lib, ularga: sut bezi saratonining rivojlanishi, turli xil joylardagi boshqa saraton turlari oshqozon ichak tizimi saratoni, jigar saratoni, ayollardagi ginekologik shamollashlar, tuxumdon hamda bachadon bo'yni saratonlari, homiladorlikning 3 trimestrida hamda jigar sirrozida kuzatilishi mumkin[1].

REA-saraton embrioni oqsili, onkomarker asosan ko'krak saratoni hujayralarida, oshqozon ichak traktida hamda bronxlarda hamda jigarda metabolizmga uchraydi. qon zardobidagi tahlillardan foydalaniladi.[2]. Ko'p hollarda onkomarker miqdori 3ng/ml dan oshmaydi ba'zan esa, ko'krak saratoni bosh va bo'yin saratoni oshqozon ichak trakti hamda nafas olish saratonlarida onkomarker miqdorining oshishi kuzatilishi mumkin. Operativ davolashdan oldin metastaz bergan hollarda onkomarker miqdori juda baland bo'lishi mumkin[6].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

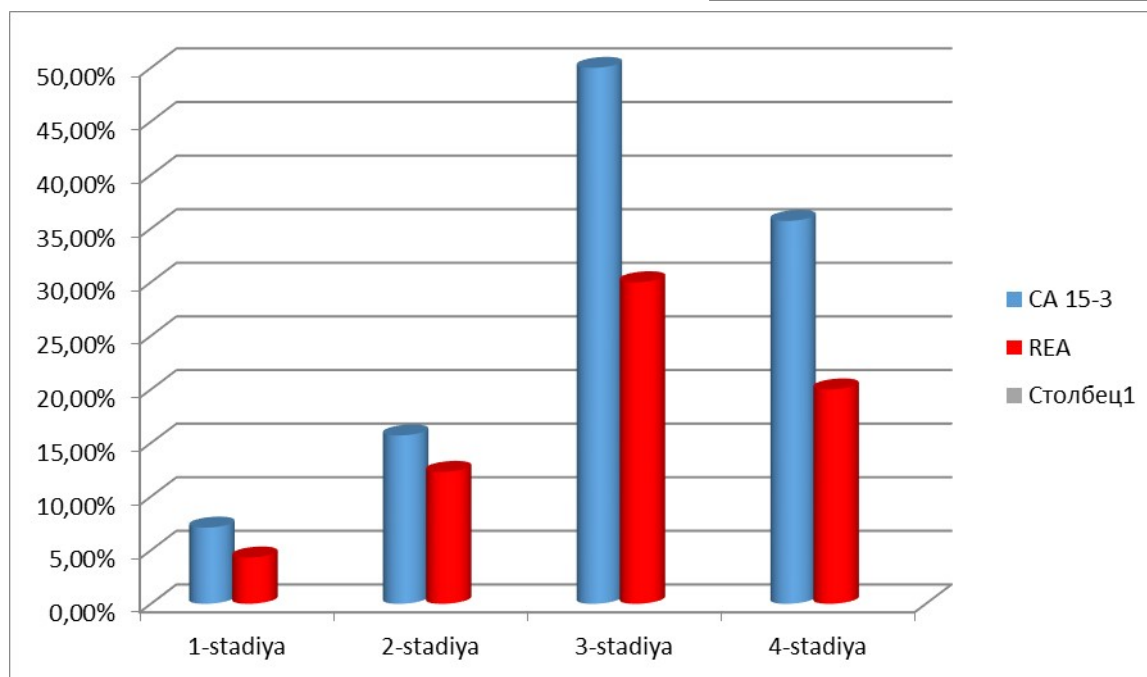
Respublika ixtisoslashtirilgan onkologiya va radiologiya ilmiy amaliy tibbiyot markazining Farg'ona viloyati filialida 2023 yil davomida stasionar sharoitidagi 70 nafar onkomarkerlarga tekshirilgan bemorlarda tahlil olib borildi. Ular 25 yoshdan 80 yoshgacha bo'lgan bemorlar bo'lib, ularning o'rtacha yoshi 52 yoshni tashkil etadi. Ko'krak bezi saratoni bilan kasallangan bemorlarda CA 15-3, REA kabi maxsus onkomarkerlarga tekshirildi. Tekshiruvlar natijasida ko'krak bezi saratoni bilan kasallangan bemorlarning yoshi bilan bog'liqligi hamda kasallikning rivojlanish darajasiga qarab 4 ta bosqichda amalga oshirildi hamda CA 15-3 va REA onkomarkerlari natijalari qilindi.

NATIJALAR VA MUHOKAMALAR

Olingan natijalarga asoslangan holda 70 ta ayollarda o'tkazilgan onkomarkerlar tahlillariga ko'ra REA miqdori 1-stadiya 4.3%ga ko'tarilgan bo'lsa, 2-3 stadiyalarda keskin miqdorda 12.3% dan 30% gacha ko'tarildi, 4-stadiya 20%ni tashkil qildi. CA15-3 miqdori esa, 1- stadiya 7.1% ga ko'tarilgan bo'lsa, 2 va 3 stadiyalarda 15.7% dan 50% gacha ko'tarildi, 4- stadiya 35.7% ni tashkil qildi.

1-jadval**Onkomarkerlarning darajalarga bog'liqligi.**

onkomarkerlar	1-stadiya		2-stadiya		3-stadiya		4-stadiya	
	soni	%	soni	%	soni	%	soni	%
CA15-3	5	7.1%	11	15.7%	35	50%	25	35.7%
REA	3	4.3%	9	12.3%	21	30%	14	20%

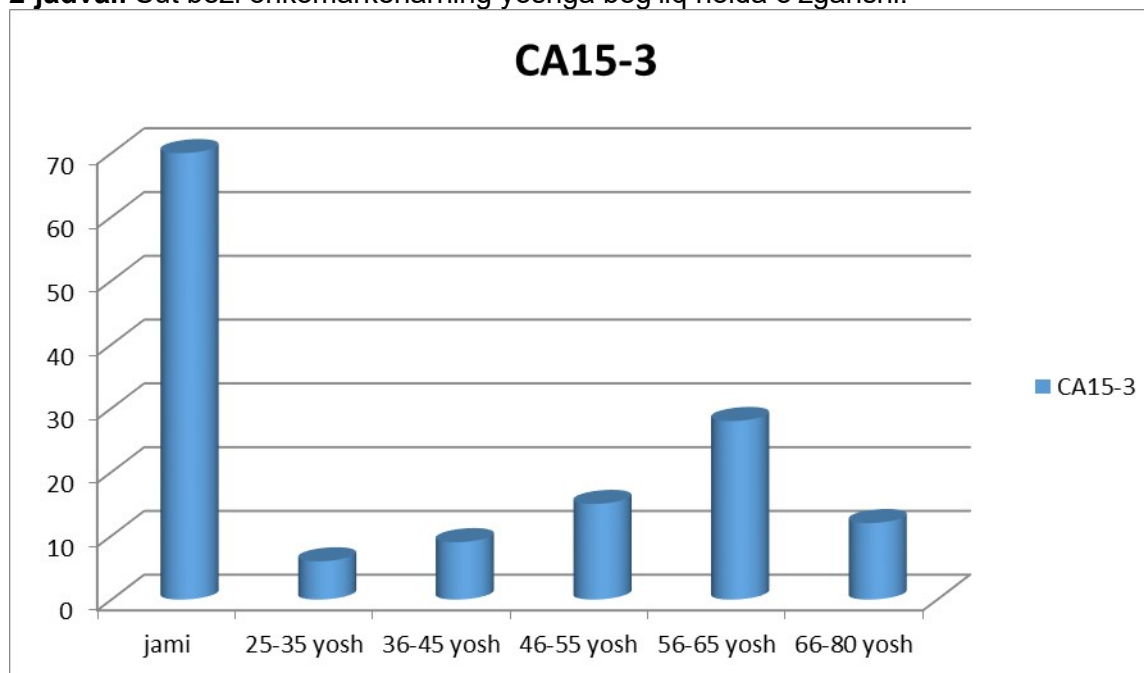

1-rasm. Ko'krak bezi onkomarkerlarning 1-4stadiyalarda o'sib borishi.

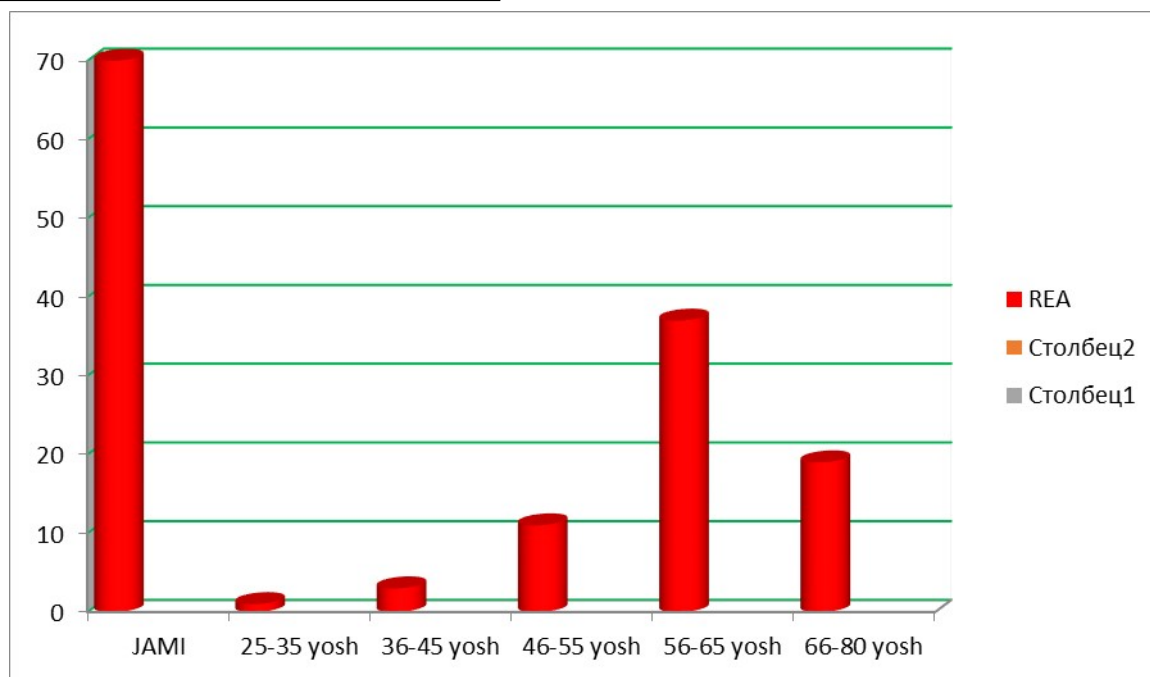
Navbatdagi tekshiruvlarda onkomarker CA15-3 hamda REA miqdorining yoshga bog'liq holda o'zgarishi aniqlandi. Unga ko'ra onkomarkerlar miqdori 25-35 yoshda 1 va 6 tani tashkil qilgan. 36-45 yoshda ularning miqdori 3 va 9 taga yetgan bo'lsa, 46-55 yosh hamda 56-65 yoshda 11-15 dan 28-37 gacha ko'payib bordi, 66-80 yoshdagilar 12-19 tani tashkil qildi.

onkomarker	Jami	25-35 yosh	36-45 yosh	46-55 yosh	56-65 yosh	66-80 yosh
CA15-3	70	6	9	15	28	12
REA	70	1	3	11	37	19

2-jadval. Sut bezi onkomarkerlarning yoshga bog'liq holda o'zgarishi.

2-rasm. CA 15-3 onkomarkerining yoshga bog'liq holda o'sib borishi.

3-rasm. REA onkomarkerining yoshga bog'liq holda o'sib borishi.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ko'krak saratoni onkomarkerlari CA 15-3 hamda REA ning miqdori tahlillar davomida turli xil o'zgarishlarga uchradi. Onkomarkerlarning kasallikning rivojlanish boqichlariga qarab ko'tarilib borishini kuzatdik. O'sma miqdori kattalashib borgan sari onkomarkerlar miqdori ham ko'tarilib bordi. CA15-3 ning miqdori turli davrlarda turlicha o'zgardi bunga sabab shamollashlar va boshqa organlardagi saratonlar masalan: jigar bachadon bo'yni saraton kasalliklari. 70 nafar 25-80 yosh ayollar tahlil qilinganda, CA15-3 hamda REA miqdori 41-55 yoshda hamda 56-65 yoshlarda eng yuqori natijani ko'rsatdi. Buning asosiy sababi, aynan shu yoshda ayollarda yoshga bog'liq pasayish kuzatilishini ko'rishimiz mumkin. Buning natijasida gormonal fon o'zgaradi. Gormonal o'zgarishlar natijasida ko'pincha sut bezlarining onkologik patologiyasi paydo bo'ladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. CA 15-3 is predictive of response and disease recurrence following treatment in locally advanced breast cancer. – 2006.
2. Давыдов, М.И. Статистика злокачественных новообразований в России и странах СНГ в 2014 г.
3. Гавшиной Е. А. Значимость онкомаркеров в диагностике онкологических заболеваний. Белгород 2019й.
4. Ижбулдина э.в. Биологические маркеры при раке молочной железы.
5. Камышников В. С "Онкомаркеры. Методы определения, референтные значения, интерпретация тестов"
6. Комарова Л.Е. "Опухоли женской репродуктивной системы" 2008.